

ZBYSLAVEC, okr. Chrudim, Pardubický kraj

Partyzánské zemljanky

Říjen až prosinec 1944

Význam: Relikty partyzánských zemljank z druhé světové války, ve kterých koncem r. 1944 sídlil štáb partyzánské brigády Mistra Jana Husa.

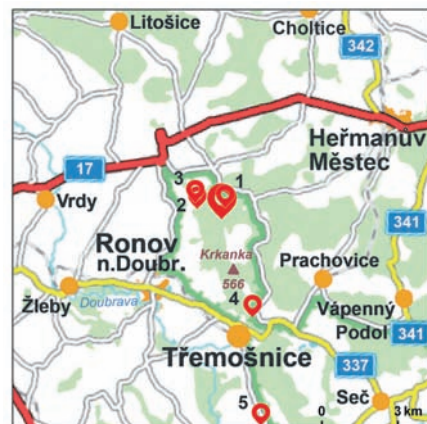
Historie: Koncem druhé světové války sídlil u obce Zbyslavce štáb partyzánské brigády Mistra Jana Husa, který tvořilo deset mužů a dvě ženy. Skupina byla vyslána z Kyjeva pod velením ruského kapitána A. V. Fomina a na naše území seskočila 26. října 1944 ve večerních hodinách mezi obce Starkoč a Lovčice. V zemljankách u Zbyslavce se štáb ukrýval do 19. prosince 1944, kdy byl úkryt opuštěn a zničen při zátahu proti obyvatelům Lipovce a Licoměřic, kteří s partyzány spolupracovali a podporovali je. Gestapo tehdy zatkl všechny muže z obou vesnic a odvezlo je do Terezína. Celkem deportovalo 106 mužů ve věku 16–70 let, z nichž třicet pobyt v Terezíně nepřežilo. Je-

jich památku připomíná památník nad obcí Licoměřice, který byl vystaven na místě údajného prvního nocoviště partyzánského výsadku. Partyzánská brigáda v oblasti Železných hor operovala až do konce války, většina členů štábu však zahynula 26. března 1945 při útoku jednotek SS a policie.

Popis: Místo s pozůstatky zemljank je označeno kamenným památníkem. Několik metrů za potokem lze nalézt dobře patrnou čtvercovou jámu o délce stran 4–5 m, která je pozůstatkem partyzánského úkrytu. Při důkladnějším ohledání terénu zjistíme, že nedaleko od této zemljanky je vidět ještě několik dalších prohlubní zhruba stejného tvaru a rozměru, avšak již mnohem méně zřetelných. V jedné z nich se dodnes nacházejí zbytky ztrouchnivělého dřeva. Víme také, že někde „u potoka“ měli mít partyzáni

↑ *Půdorys jedné z partyzánských zemljank, do dnes jasně patrný v terénu. Foto Z. Kačerová, 2013.*

□ *Plán lokality zaměřila M. Langová.*

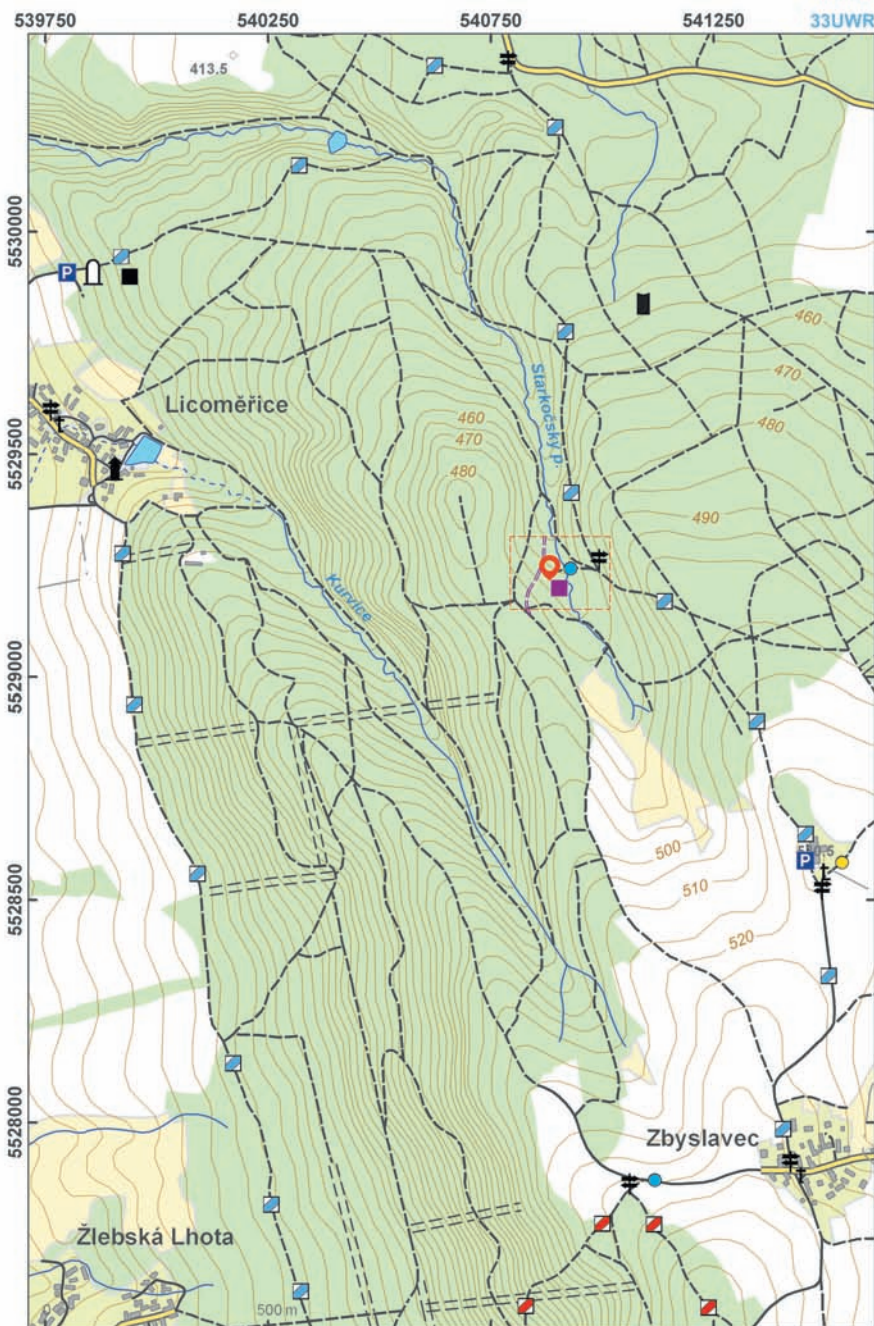
zahrabaných 14 stokilových vaků se zbraněmi a konzervami, shozenými 18. listopadu 1944.

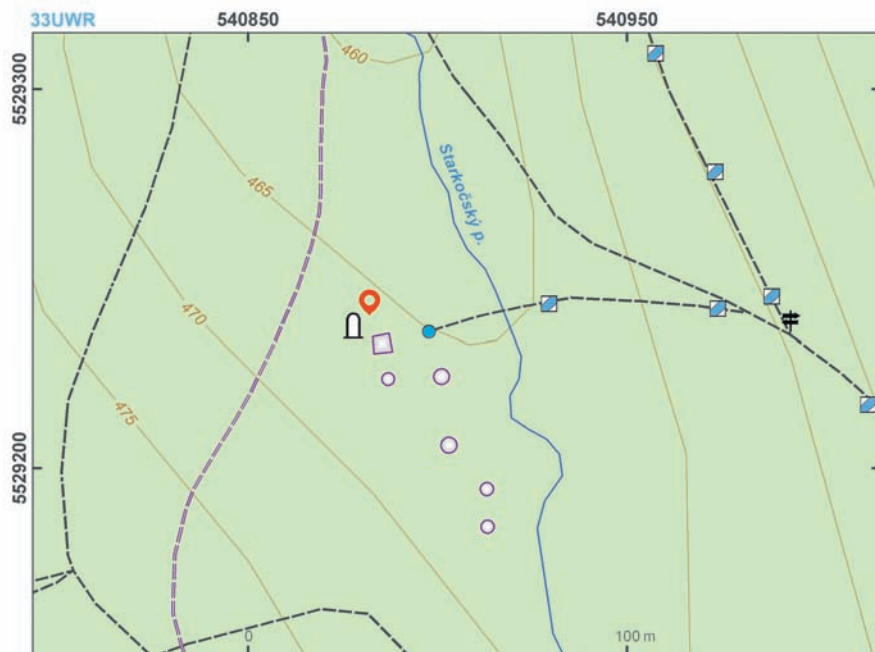
Přestože se zahloubené úkryty již zcela změnilý v archeologické objekty, můžeme celkem s jistotou rekonstruovat jejich původní podobu. Podle výpovědí pamětníků se podzemní úkryty budovaly tak, že vykopaná jáma se pokryla kmeny stromů nebo silnými prkny, hlínou a vrstvou jehličí nebo listů a nvrch se zasázely stromky. Vchod byl zakryt poklopem pobitým drny nebo mechem, případně byl nad vchodem postaven ráz dříví, v němž se mohla schovat hlídka. Stěny zemljanky vyztužovala kulatina a vnitřek mohl být vybaven dřevěnými palandami. Ideální místo pro stavbu zemljanky představovaly břehy potoků, protože bylo možné poslední úsek před úkrytem procházet korytem toku, a nezařadit tak za sebou žádné stopy.

Před 70 lety u Zbyslavce jistě nestával vzrostlý les jako dnes; naopak, pro umístění zemljanky byl vhodný porost mladého, jen těžko prostupného lesa. O tom, že maskování tohoto úkrytu bylo dokonalé, svědčí vzpomínka jednoho z partyzánů: „Na Železných horách u Zbyslavce byl 11. listopadu 1944 parašutista Kolesník při prořezávací akci nepřítele s celým svým oddílem ve dvou zemljankách. Ani psi zemljanky nevyčtenichali, ačkoliv šel nepřítel doslova přes ně.“

Jen několik málo metrů severozápadně od partyzánské zemljanky se táhne velmi dobře patrný *úvoz staré zaniklé komunikace, jejíž část byla přeložena o několik desítek metrů dál, takže úvoz začíná a končí na současné cestě. [ml]

Literatura: Kubín a kol. 2012; www.Zbyslavce.cz.

Navigační bod: N 49°54'50.75", E 15°34'09.75" (památník v místě zemljank).

Přístup: Z doporučeného místa parkování u rozcestníku „Zbyslavce ozdravovna“ po modré turistické značce na sever až na lokalitu u rozcestníku „Zemljanky“. Parkovat lze také u památníku umučeným občanům Lipovce a Licoměřic na severním okraji obce Licoměřice, odkud vede modrá turistická značka přes rozcestník „Březinka-Vápenka“ a dále na jih k zemljankám.

Rizika: Těsně před zemljankami je nutné překročit malý potůček. Po větším dešti může být jeho okolí silně rozbahněné. V případě vydatnější sněhové pokrývky nemusejí být terénní relikty zemljank patrné.

Okolí: [1] Březinka u Hořtalovic (CR), tvrz Stoupec: N 49°55'10.02", E 15°34'20.51" (0,6 km).

[2] Licoměřice (CR), rozhledna Na Kopečku: N 49°54'58.59", E 15°33'20.90" (1,0 km).

[3] Licoměřice (CR), památník umučeným občanům Lipovce a Licoměřic: N 49°55'12.54", E 15°33'18.80" (1,2 km).

[4] Podhradí v Železných horách (CR), zřícenina hradu Lichnice: N 49°52'45.14", E 15°35'10.46" (4,1 km).

[5] Běstvina (CR), naučná stezka Krajem Železných hor: N 49°50'12.42", E 15°35'43.45" (8,8 km).

← Zaniklá úvozová cesta poblíž zemljank. Foto Z. Kačerová, 2013.

Archeologický atlas Čech

Vybrané památky od pravěku do 20. století

Archaeological Atlas of Bohemia

Selected sites from prehistory to the 20th century

Martin Kuna

a kolektiv:

Alžběta Danielisová, Dagmar Dreslerová, Jan Hasil,
Josef Hložek, Michaela Langová, Jan Mařík,
David Novák, Čeněk Číšecký, Zuzana Kačerová,
Eva Čepeláková, Judita Korteová, Dana Křivánková,
Petra Maříková Vlčková, Zdeněk Mazač, Jitka Říhová

Překlad resumé David J. Gaul

Revize překladu Zuzana Maritzová, Petra Maříková Vlčková

Vydal

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1

a

Nakladatelství Academia, Středisko společných činností

AV ČR, v. v. i., Vodičkova 40, 110 00 Praha 1,

s podporou programu NAKI Ministerstva kultury ČR

Redakce neperiodických tisků

(Archeologický ústav AV ČR, Praha) Filip Laval

Fotografie na obálce Zuzana Kačerová

Logo AMČR Petr Kincl

Obálka, grafická úprava, sazba a zlom Zdeněk Mazač

Tisk Těšínská tiskárna, a.s.,

Štefánikova 1828/2, 737 01 Český Těšín

Vydání druhé, 2015

Ediční číslo 11779

ISBN 978-80-87365-82-3 (Archeologický ústav AV ČR, Praha)

ISBN 978-80-200-2526-5 (Academia)

Objednávky – Orders – Bestellungen:

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1, Česká republika

Fax: +420 257532288, knihovna@arup.cas.cz

Knihu můžete zakoupit v síti knihkupectví Academia,

na www.academiaknihy.cz nebo v knihovně

Archeologického ústavu AV ČR v Praze.